

Prijedlog Zakona o
ISTRAŽIVANJU, UREĐENJU I ODRŽAVANJU
VOJNIH GROBLJA, GROBLJA ŽRTAVA DRUGOG SVJETSKOG RATA
I POSLIJERATNOG RAZDOBLJA

Ministarstvo branitelja

Hrvatski novinarski dom, Zagreb, 3. listopada 2012.

Sadržaj izlaganja

Postojeće stanje

Opći i pravni okvir za donošenje Zakona

Rješenja sadržana u prijedlogu Zakona

Nadležnosti i financiranje

Postojeće stanje

Pravni okvir

Postupanje s posmrtnim ostacima žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja uređeno sljedećim zakonima:

- ▶ Zakonom o obilježavanju i održavanju groblja i grobova poginulih i umrlih interniraca, pripadnika stranih oružanih sila, političkih i ratnih zarobljenika na području Republike Hrvatske u I. i II. svjetskom ratu (1992.) – **odnosi se na pripadnike stranih oružanih sila**
- ▶ Zakonom o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata (2011.) – **odnosi se na žrtve nakon 9. svibnja 1945. godine**

Normativna praznina

- ▶ Niti jednim zakonom/drugim propisom nije uređeno:
 - postupanje s novo-otkrivenim vojnim grobljima i grobljima civilnih žrtava Drugog svjetskog rata
 - trajno održavanje vojnih groblja na području Republike Hrvatske
 - zaštita vojnih groblja osoba s područja Republike Hrvatske u inozemstvu
- ▶ Nekonzistentna nadležnost za provedbu međudržavnih ugovora

Temeljni problemi:

Normativna praznina i nekonzistentnost uzrokuju:

- ▶ nejednak odnos prema žrtvama
- ▶ nedostatak sustavnog pristupa
- ▶ nezadovoljavajuću razinu očuvanja spomena na žrtve

Posljedice

Postojeće stanje – negativne posljedice:

- ▶ nedostojno postupanje s posmrtnim ostacima pronađenim prilikom infrastrukturnih radova (uništavanje, nedostojna pohrana)
- ▶ otežana provedba ekshumacija za potrebe istraga ratnih zločina
- ▶ nedostatak podataka i evidencija o vojnim grobljima
- ▶ zapuštenost vojnih groblja i uništavanje spomenika
- ▶ nedostatak finansijskih sredstava ili/i neracionalno trošenje
- ▶ otežana provedba međudržavnih ugovora

Opći i pravni okvir za donošenje Zakona

Načela

Ministarstvo branitelja izradilo prijedlog

*Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja
žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja*

Temeljna načela:

- ▶ Sve smrtno stradale osobe u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju imaju
pravo na dostojno vječno počivalište
- ▶ Očuvanje spomena na žrtve rata i poslijeratnog razdoblja te dostojno postupanje s posmrtnim ostacima
- obveza je države

Cilj

- ▶ Opći cilj Zakona:

očuvanje spomena na sve stradale u Drugom svjetskom ratu i poslijeratnom razdoblju

- ▶ Postizanje cilja – uspostavom sustava koji će raditi na:

- utvrđivanju i obilježavanju mjesta stradanja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- dostojnom zbrinjavanju pronađenih posmrtnih ostataka
- skrbi o održavanju groblja

Pravni temelj

Prijedlog Zakona je utemeljen na:

- ▶ Ženevskim konvencijama (1949) i Dopunskim protokolima (1977) o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba
- ▶ Rezoluciji o međunarodnoj osudi zločina totalitarnih komunističkih poredaka (Parlamentarna skupština Vijeća Europe, 2006)
- ▶ Rezoluciji o europskoj savjesti i totalitarizmu (Europski parlament, 2009)

Rješenja
sadržana u prijedlogu Zakona

Temeljna područja

► Područja koja uređuje Prijedlog Zakona:

I. Istraživanje, uređenje i dostojno trajno održavanje grobova žrtava poslijeratnog razdoblja

II. Premještaj i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja

III. Trajno održavanje vojnih groblja te groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja

I. područje -

Istraživanje, uređenje i dostojno trajno održavanje grobova
žrtava poslijeratnog razdoblja

- ▶ Područje obuhvaćeno Zakonom iz 2011. godine
- ▶ **Aktivnosti predviđene prijedlogom Zakona:**
 - prikupljanje i obrada podataka i arhivske građe o žrtvama
 - istraživanje groblja u suradnji s relevantnim subjektima
 - utvrđivanje broja posmrtnih ostataka u pronađenim grobnicama
 - uređenje pronađenih groblja
 - vođenje evidencije svih utvrđenih groblja
- ▶ Potpuno sačuvan djelokrug Zakona iz 2011. godine s unaprijeđenim mogućnostima provedbe

II. područje -

Premještaj i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja

- ▶ Područje koje nije bilo obuhvaćeno niti jednim zakonom - posljedica: uništeni brojni posmrtni ostaci
- ▶ **Aktivnosti predviđene prijedlogom Zakona:**
 - ekshumacija i identifikacija žrtava za potrebe istraga kaznenih dijela
 - premještaj posmrtnih ostataka u slučajevima:
 - ▶ pronalaska posmrtnih ostataka prilikom infrastrukturnih ili drugih zemljanih radova
 - ▶ kada to zahtjeva interes uređenja groblja ili/i javni interes
 - trajno dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka
 - vođenje evidencije novo-otkrivenih groblja žrtava Drugog svjetskog rata

III. područje -

Trajno održavanje vojnih groblja te groblja civilnih žrtava rata i poslijeratnog razdoblja

- ▶ Područje koje nije bilo obuhvaćeno niti jednim zakonom (osim groblja pripadnika stranih oružanih sila)
 - posljedice: uništena groblja, spomenici, nedostatak evidencija

- ▶ **Aktivnosti predviđene prijedlogom Zakona:**
 - održavanje groblja
 - uređenje novo-otkrivenih groblja
 - utvrđivanje groblja od iznimne kulturno-povijesne vrijednosti
 - vođenje evidencije o grobljima

Prednosti prijedloga Zakona

Prijedlogom Zakona:

- ▶ potpuno je zadržano i dodatno unaprijeđeno istraživanje, uređenje i održavanje groblja i grobova žrtava poslijeratnog razdoblja (obuhvaćeno Zakonom iz 2011.)
- ▶ predviđeno je dostojno postupanje s novo-pronađenim posmrtnim ostacima i grobljima žrtava Drugog svjetskog rata (koje nije bilo regulirano niti jednim propisom)
- ▶ uređeno je trajno održavanje vojnih groblja i groblja civilnih žrtava Drugog svjetskog rata (koje je tek parcijalno bilo obuhvaćeno Zakonom iz 1992. – pripadnici stranih oružanih sila)

Nadležnosti i financiranje

Nadležna tijela

Za provedbu Zakona nadležni su:

- ▶ Ministarstvo branitelja – nositelj provedbe
- ▶ jedinice lokalne samouprave/Grad Zagreb
- ▶ Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske
za istraživanje, uređenje i održavanje vojnih groblja, groblja
žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- osnivanje predviđeno Zakonom

Ministarstvo branitelja

– nositelj provedbe Zakona

Razlozi:

- ▶ višegodišnje iskustvo, razvijena metodologija i raspoloživi resursi za provođenje ekshumacija, identifikacija, sahrana i zbrinjavanja posmrtnih ostataka
 - prema postojećem Zakonu iz 2011. godine, Ministarstvo obavlja poslove terenskih istraživanja, ekshumacije, obrade i prijevoza posmrtnih ostataka za potrebe Ureda
- ▶ iskustvo u obilježavanju mjesta stradanja
- ▶ Ministarstvo branitelja nadležno je za zaštitu žrtava i sudionika Drugog svjetskog rata

Ministarstvo branitelja - djelokrug

Osnovne zadaće Ministarstva u provedbi Zakona:

- ▶ sustavno istraživanje, uređivanje i nadzor trajnog održavanja groblja žrtava poslijeratnog razdoblja te vođenje evidencije utvrđenih masovnih i pojedinačnih grobnica
- ▶ premještaj i dostojno zbrinjavanje posmrtnih ostataka kada je to u javnom interesu ili ako su isti pronađeni prilikom infrastrukturnih i dr. radova te vođenje evidencije o novo-otkrivenim i premještenim grobljima
- ▶ vođenje evidencije o hrvatskim vojnim grobljima u inozemstvu
- ▶ provedba zaključenih međudržavnih ugovora/sporazuma, odnosno dogovora sa zemljama s kojima nemamo zaključene ugovore

Jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb

Osnovne zadaće u provedbi Zakona:

- ▶ sudjelovanje pri uređenju novo-otkrivenih groblja iz razdoblja Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- ▶ održavanje groblja, uključujući groblja pripadnika stranih oružanih sila
- ▶ vođenje evidencije o grobljima
- ▶ osiguranje odgovarajućeg mjesta za trajno zbrinjavanje posmrtnih ostataka u slučaju potrebe za premještajem

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske

- ▶ Zakonom predviđeno osnivanje savjetodavnog i stručnog međuresornog tijela Vlade Republike Hrvatske za pitanja obuhvaćena Zakonom
- ▶ Sastav Povjerenstva:
 - nadležna državna tijela, ustanove, organizacije, instituti, vjerske institucije i dr.
- ▶ Osnovna zadaća:
predlaganje i provođenje mjera i aktivnosti s ciljem učinkovite provedbe Zakona

Financiranje

Izvori financijskih sredstava za provedbu Zakona:

- ▶ Državni proračun Republike Hrvatske
- ▶ proračun jedinica lokalne samouprave/Grada Zagreba
- ▶ doznačena sredstva država potpisnica međudržavnih sporazuma/ugovora

Zaključak

Prijedlogom Zakona o istraživanju, uređenju i održavanju vojnih groblja, groblja žrtava Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja:

- ▶ Republika Hrvatska preuzima obvezu očuvanja spomena na žrtve Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- ▶ osigurava se jednak odnos prema svim žrtvama Drugog svjetskog rata i poslijeratnog razdoblja
- ▶ obuhvaćaju se sve skupine žrtava: vojne i civilne žrtve Drugog svjetskog rata, pripadnici stranih oružanih sila, žrtve poslijeratnog razdoblja
- ▶ osigurava se viša razina zaštite i očuvanja spomena na žrtve
- ▶ povećavaju se resursi za učinkovitije i dinamičnije rješavanje problema